

İNSAN HÜQUQLARI

İNSAN HÜQUQLARI XARTİYASININ İHAM-İN PRESEDENT HÜQUQUNA TƏSİRİNƏ DAİR

Səadət Novruzova*

Xülasə

Məqalədə, Avropa Birliyinin əsas insan hüquqlarına dair Xartiyasının qəbulu və qüvvəyə minməsindən sonra İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin presedent hüququnda baş vermiş və davam edən yeniliklər tədqiq olunur. Bu məqsədlə, İnsan Hüquqları və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi haqda Avropa Konvensiyasının və Xartiyanın analoji maddələri müqayisəli təhlil edilir. Konkret işlərin araşdırılması əsasında, Xartiyanın İHAM-ın presedent hüququna təsir xüsusiyyətləri aşkarlanır və sistemləşdirilir.

Açar sözlər: *Avropa İttifaqı, İnsan Hüquqları və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi haqda Avropa Konvensiyası, İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi, Əsas İnsan hüquqlarına dair Xartiya, presedent.*

2009-cu ildə Avropa Birliyinin Əsas İnsan hüquqlarına dair Xartiyasının (bundan sonra - Xartiya) qüvvəyə minməsi İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin (bundan sonra - İHAM və ya Məhkəmə) praktikasında mühüm dönüş nöqtəsi sayılır. Xartiyanın qüvvəyə minməsinədək Avropa Birliyi məhkəmə sistemi üçün insan hüquqları sahəsində əsas sənəd İnsan Hüquqları və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi haqda Avropa Konvensiyası (bundan sonra - Konvensiya) olmuşdur. 1974-cü ildə baxılmış 4/73 sayılı işdən [15] başlayaraq Avropa İttifaqları məhkəməsi insan hüquqları ilə bağlı işlərdə və ya digər işlərin insan hüquqları ilə bağlı epizodlarında Konvensiyaya və müvafiq hallarda İHAM-ın presedent hüququna rəsmi istinadlar edir.

Konvensiya ilə müqayisədə Xartiyanın öz dövrünə uyğun, daha mütərəqqi bir sənəd olaraq qüvvəyə minməsi ilə Avropa Birliyi Məhkəməsi nəhayət öz sənədinə sahib oldu ki, bu da Avropa Birliyi məhkəmə sisteminin insan hüquqlarına dair işlərdə öz presedentini yaratmaq vəzifəsini doğurdu və bununla da Avropa Birliyi Məhkəməsinin Konvensiyaya və İHAM-ın presedentlərinə istinadları azalma dinamikası göstərməyə başladı. Xüsusən, 2012-ci ildə G.De Burka tərəfindən aparılmış tədqiqatda göstərilir ki, 2009-cu ilin dekabrından 2012-ci ilin sentyabrınadək Avropa Birliyi Məhkəməsinin insan hüquqları ilə bağlı çıxardığı 78 qərardan yalnız 10-da Konvensiyaya istinad edilmiş və İHAM presedentləri cəmi 5 halda hüquqi mənbə kimi göstərilmişdir. [21]

Qeyd edək ki, İHAM-ın ümumən Avropa Birliyi hüququna və xüsusən Xartiyaya istinadları son onilliklərdə kəskin artmış olsa da, Məhkəmədə baxılan işlərin ümumi sayına nəzərən bunlar çox kiçik xüsusi çəkiyə malikdir. T.Lokun araşdırma nəticələrinə [14] görə, 2016-cı ilin aprelinə olan vəziyyətdə HUDOC-

* Dissertant, Bakı Dövlət Universiteti

un bazasında 41 min işdən yalnız 77-də Avropa Birliyi hüququna istinadlar yer alır. İstinadların xarakterinə gəlincə, B.Dikson hesab edir ki, bu istinadlar əksər hallarda rəhbər müddəalar kimi deyil, dəstəkləyici mənbələr olaraq işlərə alınmışdır. [8, s.40]

Bununla belə, Xartiyanın istinad olunduğu bir qrup işlərin tərəfimizdən öyrənilməsi B.Diksonun nəticəsinin əksinə, İHAM praktikasında Xartiyaya uyğunlaşma səylərinin intensiv olduğunu göstərməkdədir. Ümumən Xartiyanın qəbulundan və xüsusən qüvvəyə minməsindən sonra İHAM-ın Avropa Birliyi hüququna formal istinadlarının dinamikası ciddi artım göstərməyə başlamışdır. Xüsusən, 1979-1990-cı illər ərzində İHAM qərarlarında Avropa Birliyi hüququna cəmi 7 istinad olduğu halda, 1991-1999-cu illərdə 20 istinad, 2000-2011-ci illər ərzində 50 istinad qeyd alınmışdır. [14] Həmçinin nəzərə alınmalıdır ki, Avropa Birliyi hüququnun İHAM-ın fəaliyyətinə təsiri sadəcə konkret istinadlar, onların sayı və məzmunu ilə ölçülmür. Avropa Birliyi hüququnun özlüyündə varlığı, xüsusən Avropa Birliyi məhkəmə sisteminin yaratdığı doktrinalar, hakimlərin görüşləri, inkişaf tendensiyaları İHAM çərçivəsində doktrinaların təkamülünə təsir göstərir. Odur ki, konkret istinadlar olmasa belə, insan hüquqları sahəsində Avropa Birliyinin mütərəqqi doktrinalarının İHAM hakimlərinin görüşlərinə təsiri labüddür.

Həmçinin qeyd olunmalıdır ki, Avropa Birliyi hüququna istinadlar İHAM-ın istinad etdiyi hər cür xarici hüquq mənbələri ilə müqayisədə daha böyük sayla səciyyələnir. Xüsusən, HUDOC bazasında 2016-cı ilin aprel ayına olan axtarış nəticələri Avropa Birliyi hüququna 449, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin sənədlərinə 137, İnter-Amerika İnsan Hüquqları Məhkəməsinə 69 dəfə istinad olunduğunu göstərmişdir. [14]

Xartiyanın daha mütərəqqi sənəd olması, habelə Avropa Birliyinin mütərəqqi məhkəmə presedentlərinin yaranmağa başlaması labüd olaraq İHAM-ın fəaliyyətində yeni keyfiyyət mərhələsi açmışdır. Bir tərəfdən, Avropa Şurası məkanında insan hüquqları ilə bağlı işlərə baxan digər məhkəmə sisteminin rəqib olaraq meydana çıxması presedent kolliziyası potensialı doğurur. Digər tərəfdən və fikrimizcə daha vacib olanı, Konvensiya üzvlərinin çoxluğunu təşkil edən Avropa Birliyi üzv ölkələrin insan hüquqları üzrə ayrıca və daha mütərəqqi sənədinin və bu sənədə məhkəmə nəzarətinin olması İHAM üçün yeni və effektiv istinad mənbəyi meydana çıxarır.

İstənilən halda, İHAM üçün üstün sənəd Konvensiya və onun Protokollarıdır. Digər hər hansı sənəd və ya məhkəmə təcrübəsi ona yalnız köməkçi istinad mənbəyi ola bilər. Bundan başqa, Konvensiyada təsbit olunmamış hər hansı normanı Konvensiya hüququna transplant etmək lazım gəldikdə, İHAM həmin normanı evolyutiv və ya genişləndirici təfsirlə Konvensiyaya “qaynaq” etməlidir. Bu proses presedent hüququnun əsas mühərriklərindən sayılır. Aydın dır ki, Konvensiya bir müqavilə sənədidir, onun mətninə hər hansı əlavə və ya dəyişiklik bütün üzvlərin yekdil razılığını və yenidən ratifikasiyasını tələb edir, bu isə praktiki mümkün olmadığından, Konvensiya hüququnun təkamülü yeni

Protokollar əlavə edilməsi və İHAM-ın presedent hüququnun inkişafı ilə reallaşır.

İHAM və 1998-ci ilədək onun sələfi olmuş İnsan Hüquqları Komissiyası Avropa Birliyinin və onun sələflərinin hüquq sistemini həmişə nəzərə almışlar. Avropa Birliyi hüququna ilk rəsmi istinad 1979-cu ildə olsa da, bu, Birlik hüququnun yalnız 1979-cu ildən təsir göstərdiyi anlamına gəlmir. Avropa Birliyi hüququ ilə İHAM-ən münasibətləri geniş tədqiqat mövzudur, müəllifin digər nəşrlərində tədqiq edilmişdir. Bu məqalədə əsas məqsəd Xartiyanın qüvvəyə minməsindən sonra İHAM-ın Xartiyaya istinadlarını və ondan təsirlənməsini konkret işlərin nümunəsində təhlil etməkdir.

Konvensiya 1950-ci ildə, İkinci Dünya Müharibəsindən qısa müddət sonra, dövrün reallıqlarına uyğun qəbul edilmiş sənəddir. Onun ilkin mətninin ötən 73 il ərzində dəyişən reallıqlardan geri qalması təbiidir və zamana uyğunlaşdırılması zəruridir. Konvensiyanın bir sıra normaları ilə yanaşı, Məhkəmənin ötən onilliklərdə yaratmış olduğu presedent hüququ da zaman keçdikcə dəyişilmə və ya yenilənmə ehtiyacı doğurur. İHAM köhnələn presedentlərdən tədricən imtina edir və rastlaşdığı yeni çağırışların öhdəsindən gəlmək, habelə yeni presedentlər yaratmaq üçün insan hüquqları sahəsində qlobal-konyunktur inkişaf resurslarına, o cümlədən Xartiya normaları və Avropa Birliyinin məhkəmə presedentlərinə istinad edir.

Bariz misal olaraq, cinayət qanunvericiliyində yüngülləşdirici (əməlin cinayət olmasını aradan qaldıran və ya cəzanı yüngülləşdirən) qanunların geriyə tətbiqi ilə bağlı işlərdə əvvəllər Komissiyanın, 1998-ci ildən isə İHAM-ın Konvensiyanın 7-ci maddəsində belə qanunların geriyə qüvvəsinə zəmanət verilmədiyini rəhbər tutması göstərilə bilər. Belə ki, Konvensiyanın 7-ci maddəsinin 1-ci bəndi ağırlaşdırıcı qanunların qüvvəsinin geriyə şamil olunmasını birmənalı qadağan etdiyi halda, yüngülləşdirici qanunların qüvvəsi ilə bağlı müddəa nəzərdə tutmur. Üstəlik, 2-ci bənddə təsbit edilir ki, “bu maddə ... törədildiyi zaman cinayət hesab edilən hər hansı hərəkət və ya hərəkətsizliyə görə istənilən şəxsin mühakimə edilməsinə və ya cəzalandırılmasına mane olmur” [13]. Göründüyü kimi, baxılan normalar yüngülləşdirici qanunları, onların qüvvəyə minməsinədək törədilmiş əməllərə tətbiq edilməməsinə dolayı yol verir.

Konvensiyadan fərqli olaraq, Xartiyanın 49-cu maddəsinin 1-ci bəndində köhnə qanunla müqayisədə yüngül cəza müəyyən edən yeni cinayət qanunlarının qüvvəsinin geriyə şamil olunduğu təsbit edilmişdir [9]. Xüsusən, “Scopolla İtaliyaya qarşı” [19] işdə İHAM müvafiq hüquqi mənbələr sırasında Xartiyanın 49-cu maddəsinin qeyd olunan normasına da istinad edərək qət etdi ki, Konvensiyanın 7-ci maddəsi ağırlaşdırıcı qanunların geriyə qüvvəsinin istisna etməklə yanaşı, yüngülləşdirici qanunların geriyə qüvvəsinin də ehtiva edir.

Digər misal kimi, Konvensiyanın 9-cu və Xartiyanın 10-cu maddələri ilə nəzərdə tutulan dini etiqad azadlığının əhatə dairəsi göstərilə bilər. Konvensiyanın 9-cu maddəsi dini etiqadla bağlı həqiqi hərbi xidmətdən imtina hüququnu təsbit etmir. Buna görə, İHAM-ın sələfi olmuş İnsan Hüquqları Komissiyasının

baxdığı müəyyən işlərdə Konvensiyanın 9-cu maddəsinin bu hüquqa zəmanət vermədiyi qeyd olunurdu. Çünki həmin maddənin 2-ci bəndinə uyğun olaraq, dini etiqad azadlığı müvafiq hallarda demokratik cəmiyyətin məhdudiyətlərinə məruz qala bilər.

Lakin son onilliklərdə bu sahədə tərəqqidən doğan reallıqlar, o cümlədən Xartiyanın 10-cu maddəsinin 2-ci hissəsində dini etiqadla bağlı həqiqi hərbi xidmətdən imtina hüququnun tanınması İHAM-ı bu məsələdə öz presedent hüququnu yenidən nəzərdən keçirməyə sövq etmişdir. Bu istiqamətdə dönüş nöqtəsi sayılan “Bayatyan Ermənistanına qarşı” [4] işin hallarına görə, Yehova şahidi olan ərizəçi öz əqidəsi səbəbindən həqiqi hərbi xidmət keçməkdən imtina etmiş, eyni zamanda müvafiq orqana bildiriş göndərmişdi ki, alternativ mülki xidmət keçməyə hazırdır. Qeyd olunan ölkədə həmin vaxt həqiqi hərbi xidmətə alternativ olan mülki xidmətlə bağlı qanunvericilik olmadığından, ərizəçi hərbi xidmətdən yayınmaqda təqsirli bilinərək iki il yarım müddətə azadlıqdan məhrum edilmişdi.

İşə Böyük Palatada baxmaqla İHAM qət etdi ki, İnsan Hüquqları Komissiyası əvvəllər bu hüquqa Konvensiya ilə zəmanət verilmədiyini və alternativ xidmətlə bağlı müddəaları müəyyən qərarlarında [1; 2; 7; 12; 16; 23; 24] təfsir etsə də, o vaxtdan bəri beynəlxalq hüquq normaları və Avropa Şurası üzv-dövlətlərinin hüquq sistemi dəyişmiş, Konvensiya üzvü olan ölkələrin əksəriyyətində dini etiqadla bağlı hərbi xidmətdən imtina hüququ təsbit edilmişdir. Məhkəmə nəticəyə gəlir ki, Konvensiyanın 9-cu maddəsində bununla bağlı konkret müddəa olmasa da, bu maddənin zəmanəti müəyyən hallarda həmin hüquqa şamil edilə bilər. Bunun üçün hərbi xidmət mükəlləfiyyəti ilə şəxsin əqidəsi, yaxud dini və ya digər dərin görüşləri arasında barışmaz münaqişə müəyyən olunmalı, habelə belə əqidə və ya görüşlər ciddi, ardıcıl, vazkeçilməz və həyatı əhəmiyyətli olmalıdır.

Palatanın qərarının “Müvafiq beynəlxalq sənədlər və praktikalar” bölümündə Xartiyanın 10-cu maddəsinin tam mətni sitat gətirilir. Nəticə etibarlı ilə cavabdeh ölkə Konvensiyanın 9-cu maddəsinin birbaşa pozuntusunda deyil, həmin maddənin mənasında demokratik cəmiyyət üçün vacib olmayan məhdudiyət tətbiq etdiyinə görə təqsirli bilinmişdi (qərarın 128-ci bəndi).

Daha bir misal olaraq, Konvensiyanın 12-ci və Xartiyanın 9-cu maddələri qeyd oluna bilər. Konvensiyanın 12-ci maddəsi nikah yaşına çatmış kişilər və qadınların nikah bağlamaq hüququnu təsbit etməklə, əks cinsli şəxslər arasında nikah hüququna zəmanət verir. Xartiyanın 9-cu maddəsində “kişilər və qadınlar” ifadəsi işlənmədiyindən, onu zəmanəti eyni cinsli şəxslərə də şamil oluna bilər.

Xüsusən, “Schalk və Kopf Avstriyaya qarşı” [18] işdə ərizəçilər Avstriya hökumətinin onların eynicinsli nikahını qeydə almaqdan imtina etməsinin Konvensiyanın 8, 12 və 14-cü maddələrini birlikdə (ayrı-seçkilik əlaməti ilə) pozduğunu iddia etmişdilər. Avstriyanın Mülki Məcəlləsinin 42-ci maddəsi Konvensiyanın 12-ci maddəsinə ekvivalent olaraq nikah hüququnu yalnız əks

cinslər üçün təsbit etmişdi. Məhkəmə Konvensiyanın 12-ci maddəsinin pozulmadığını qət etməklə bərabər qeyd edir ki, Xartiyanın 9-cu maddəsində “kişilər və qadınlar” ifadəsinin işlənməməsi nikah institutunun bütün hallarda kişi və qadın birliyi ilə məhdudlaşmadığını göstərir. Bununla belə, Xartiyaya uyğun olaraq, eynicinsli nikahlar məsələsinin həlli Avropa Birliyi üzv-ölkələrin mülahizəsinə həvalə olunur. Müvafiq olaraq, Avstriya hökuməti bu sahədə cəmiyyətin tələbatlarını müəyyən etmək və onlara müvafiq qaydada reaksiya vermək məsələsində daha münasib vəziyyətdədir.

Nəticə olaraq, Məhkəmə qət edir ki, Konvensiyanın qəbulundan sonra baş vermiş və davam edən sosial dəyişikliklər nikah institutunun da yenidən nəzərdən keçirilməsini zəruri edir. Buna görə, növbəti işlərdə Konvensiyanın 12-ci maddəsinə təfsir edərək İHAM nikah hüququnun yalnız əks cinslərə məxsus olması görüşünə istinad etməyəcəkdir. Bu qərarla Məhkəmə praktikası tarixində ilk dəfə olaraq, eyni cinsli şəxslərin sabit münasibətlərdə birgə yaşayışının Konvensiyanın 8-ci maddəsinin mənasında “ailə həyatı” anlayışı ilə əhatə olunduğu bəyan edildi. Daha sonra baxılan işlərdə [5; 10; 17; 22] İHAM eynicinsli şəxslərin nikah hüququnu qəti presedentə çevirmiş, paralel olaraq Avropa Birliyi Məhkəməsi müvafiq işlər [6] üzrə qərarlarında ekvivalent presedent hüququ təsis etmişdir.

Xartiyanın təsbit etdiyi mühüm novizmalar sırasında “unudulmaq hüququ” da qeyd olunmalıdır. “Google İspaniya” işində [11] Avropa Birliyi Məhkəməsi Xartiyanın 8-ci maddəsinə genişləndirici təfsir etməklə, şəxsi məlumatların mahiyyətindən “unudulmaq hüququnun” irəli gəldiyini təsbit etmişdir. Xartiyanın 8-ci maddəsi Konvensiyanın analoji 8-ci maddəsi ilə müqayisədə müfəssəlliyi ilə səciyyələnir. Həmin maddənin 2-ci bəndinə əsasən:

“Şəxsi məlumatlar manipulyasiya olmadan, dürüst bəlli məqsədlərlə, maraqlı şəxsin razılığı ilə və ya qanunla nəzərdə tutulmuş digər hüquqauyğun əsaslarla işlənilə bilər. Hər kəs öz barəsində toplanmış məlumatlara giriş almaq və bu məlumatlarda olan səhvləri düzəltmək hüququna malikdir” [9].

Xartiyanın 7 və 8-ci maddələrini, habelə Konvensiyanın 8-ci maddəsinə unudulma hüququ kontekstində təfsir edərək Avropa Birliyi Məhkəməsi qət etmişdir ki, internet-axtarış sisteminin operatorları keçmiş hadisələr üzündən şəxsi həyata dair yayılmış məlumatların axtarış sistemində çıxarmasını təmin etməlidir. Qərarda həmçinin qeyd olunur ki, Xartiyanın 7 və 8-ci maddələri ilə qorunan hüquqlar həm axtarış operatorunun iqtisadi maraqlarına, həm də ictimaiyyətin məlumat tapmaq hüququna qarşı üstünlüyə malikdir.

Şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququndan unudulma hüququnu ərz etməklə, habelə bu hüququn mütləqliyini təsbit etməklə Avropa Birliyi Məhkəməsi Avropa məkanında şəxsi məlumatların qorunması ilə bağlı yeni mütərəqqi presedentin əsasını qoymuşdur. Aydındır ki, analoji işlərin İHAM-da baxılacağı halda həmin presedentdən fərqli bir yanaşma ortaya qoymaq asan olmayacaq. Qərarın geniş ictimai dairələrdə və akademik çevrələrdə əsasən müsbət qarşılan-

dığını da nəzərə alsaq, çox güman ki, İHAM analoji işlərdə bu presedenti qəbul etməli olacaqdır.

“Babar Ahmad və digərləri Birləşmiş Krallığa qarşı” [9] işdə İHAM-ın öz presedentini gücləndirmək üçün Avropa Birliyi hüququnun inkişafından necə təsirləndiyi bariz şəkildə nəzərə çarpır. Xartiyanın 19-cu maddəsinin 2-ci bəndinə əsasən, şəxsin geri göndəriləcəyi və ya təhvil veriləcəyi dövlətin ərazisində ölüm cəzasına, işgəncələrə, digər qeyri-insani və ya insan ləyaqətini alçaldan cəza və ya davranışlara məruz qalacağına dair ciddi təhdidlər varsa, bu cür göndərmə və ya təhvilə yol verilə bilməz. Xartiyanın bu normasına istinadən İHAM qət etdi ki, ekstradisiya işlərində şəxsin üzv-dövlət ərazisindən çıxarılma səbəbləri ilə qəbul edən dövlətdə qəddar davranışla üzləşmə təhlükəsi arasında balans yürüdülmə bilməz. Analoji olaraq, “Sörensen və Rasmussen Danimarkaya qarşı” işdə [20] Danimarka hökumətinin şikayət olunan qərarının Konvensiyanın 11-ci maddəsinə zidd olduğunu əsaslandırmaq üçün Xartiyanın 12-ci maddəsinə istinadla qət olunmuşdu ki, Konvensiya üzvü ölkələrdə bağlı sıx razılaşmalarına (ing. closed shop agreement) riayət üçün normativ dəstək yetərli səviyyədə deyil.

Nəhayət qeyd etmək lazımdır ki, son 20 ildə İHAM-ın presedent hüququnda baş verən noviznaların heç biri, ideya olaraq, baxılan dövrün məhsulu deyil. Onların hər biri daha əvvəl İHAM hakimlərinin müvafiq işlərdə verdiyi xüsusi rəylərdə, ərizəçilərin əsaslandırılmalarında, akademik çevrələrdə və digər mənbələrdə müzakirə və ya mübahisə predmeti olmuşdur. Xartiyanın qəbulu və qüvvəyə minməsi, Xartiya hüquqlarına dair Avropa Birliyi Məhkəməsinin presedentlərinin yaranması, ümumən Avropa Birliyi hüququnun mütərəqqi yöndə inkişafı və Birliyə üzv ölkələrin milli hüququnun təkamülü (bu ölkələrin Avropa Şurasında çoxluq təşkil etməsinin əhəmiyyəti nəzərə alınmaqla) İHAM-ın bir çox məsələ üzrə ciddi irəliləyişlər göstərməsinə təkan olmuşdur.

İstinadlar:

1. *Autio v. Finland*, no. 17086/90, Commission decision of 6 December 1991, DR 72, p. 245;
2. *A. v. Switzerland* (no. 10640/83, Commission decision of 9 May 1984, DR 38, p. 219);
3. *Babar Ahmad and Others v United Kingdom*. Judgment of 10 April 2012;
4. *Bayatyan v. Armenia*. Application 23459/03. Judgment of 7 July 2011;
5. *Chapin and Charpentier v France*. Judgment of 9 June 2016;
6. *Coman and Others v Romania*. Judgment of 5 June 2018;
7. *Conscientious objectors v. Denmark* (no. 7565/76, Commission decision 7 March 1977, DR 9, p. 117);
8. *Dickson B. The EU Charter of Fundamental Rights in the case law of the European Court of Human Rights* [2015]. *European Human Rights Law Review* 27, p. 40.
9. Əsas İnsan Hüquqlarına dair Avropa Birliyinin Xartiyası (2000-ci ildə qəbul edilmiş, 2009-cu ildən qüvvəyə minmişdir);
10. *Fedotova and Others v. Russia*. Judgment of 17 January 2023;
11. *Google Spain SL and Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González*. Case C-131/12;
12. *Grandrath v. the Federal Republic of Germany* (no. 2299/64, Commission report of 12 December 1966, Yearbook, vol. 10, p. 626);
13. İnsan Hüquqları və Əsas Azadlıqların müdafiəsi haqda 1950-ci il Avropa Konvensiyası.

14. Lock T. The Influence of EU Law on Strasbourg Doctrines. *European Law Review*, vol. 41 (2016), no. 6, pp. 804-825.
15. Nold v. Commission of the European Communities, Case 4/73 [1974]
16. N. v. Sweden, no. 10410/83, Commission decision of 11 October 1984, DR 40, p. 203;
17. Oliari and Others v Italy. Judgment of 21 July 2015;
18. Schalk and Kopf v Austria. Application no. 30141/04;
19. Scopolla v. Italy. Application no. 126/05 (2012).
20. Sørensen and Rasmussen v. Denmark [GC] - 52620/99 and 52562/99. Judgment 11.1.2006 [GC].
21. The European Court of Justice / Edited by Grainne de Burca and J.H.H. Weiler. Oxford University Press; New York, 2012.
22. Vallianatos and Others v Greece. Judgment of 7 November 2013;
23. X. v. Austria (no. 5591/72, Commission decision of 2 April 1973, Collection 43, p. 161);
24. X. v. the Federal Republic of Germany (no. 7705/76, Commission decision 5 July 1977, Decisions and Reports (DR) 9, p. 196)

ON THE INFLUENCE OF THE CHARTER OF HUMAN RIGHTS ON THE CASE LAW OF THE ECtHR

Saadat Novruzova*

Abstract

The article examines the novelties that have occurred in the case law of the European Court of Human Rights after the adoption and entry into force of the European Union Charter of Fundamental Human Rights. For this purpose, a comparative analysis of similar articles of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the Charter of the European Union is carried out. Based on a study of corresponding cases from the practice of the ECtHR, the features of the influence of the Charter on the case law of the Court are identified and systematized.

Keywords: *European Union, European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, European Court of Human Rights, Charter of Fundamental Human Rights, precedent.*

О ВЛИЯНИИ ХАРТИИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА НА ПРЕЦЕДЕНТНОЕ ПРАВО ЕСПЧ

Саадат Новрузова*

Резюме

В статье рассматриваются новизны, произошедшие и продолжающиеся в прецедентном праве Европейского суда по правам человека после принятия и вступления в силу Хартии Европейского Союза об основных правах человека. С этой целью проводится сравнительный анализ аналогичных статей Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод и Хартии Европейского Союза. На основе исследования конкретных дел из практики ЕСПЧ выявлены и систематизированы особенности влияния Хартии на прецедентное право Суда.

Ключевые слова: *Европейский Союз, Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод, Европейский суд по правам человека, Хартия основных прав человека, прецедент.*

* Ph.D. Candidate, Baku State University

* Диссертант, Бакинский государственный университет